

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะกล่าวถึงหัวข้อสำคัญ 4 ประการด้วยกัน คือ สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล ประโยชน์ที่จะได้รับ และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยแรงจูงใจในการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นผู้ปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว มากกว่า 8,000 บาท
2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีแรงจูงใจโดยรวมระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีแรงจูงใจระดับสูง 5 ด้าน คือ การรับการนิเทศงานและการฝึกอบรม สิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ความภาคภูมิใจ การยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่น และภาวะเศรษฐกิจและสังคม
3. เมื่อพิจารณารายด้านของแรงจูงใจและสถานภาพส่วนตัว พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่จบอนุปริญญาตรีมีแรงจูงใจโดยรวมในระดับสูงมาก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพศหญิง กลุ่มปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี และ มากกว่า 10 ปี กลุ่มจบปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และทุกกลุ่มรายได้มีแรงจูงใจโดยรวมในระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจด้านการรับการนิเทศงานและการฝึกอบรมมากที่สุด
4. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการทำหน้าที่ตามหน้าที่รับผิดชอบโดยรวมระดับปานกลาง โดยมีการทำหน้าที่ในระดับมาก คือ การเป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข และมีการทำหน้าที่ในระดับปานกลาง คือ การเป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้ การเป็นแกนนำพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน และเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน การทำหน้าที่ในระดับน้อย คือ เป็นผู้ให้บริการสาธารณสุข
5. เมื่อพิจารณารายด้านของการทำหน้าที่ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการทำหน้าที่โดยรวมในระดับปานกลาง และมีระดับการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข

ในระดับมาก และมีการทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการสาธารณสุขในระดับน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรัช พันธอุดม (2548) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในงานสาธารณสุขมูลฐานของศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายโรงพยาบาลพรหมคีรีนครศรีธรรมราช ระดับสูงปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การได้รับการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การได้รับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง การได้ไปศึกษาดูงานสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านอื่น การรับรู้บทบาทของสม.ในงาน สสม.

6. แรงจูงใจโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับสูงในทางบวกกับการทำหน้าที่โดยรวมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยจำแนกแต่ละด้านของการทำหน้าที่ สรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์สูงในทางบวกกับการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ปานกลางในทางบวกกับการทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดให้ความรู้ เมื่อพิจารณารายด้านของแรงจูงใจกับการทำหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ สรุปได้ว่าแรงจูงใจทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงในทางบวกกับการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข แรงจูงใจด้านเศรษฐกิจและสังคม แรงจูงใจด้านความภาคภูมิใจมีความสัมพันธ์ระดับสูงในทางบวกกับการทำหน้าที่ด้านการเป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดให้ความรู้

7. การสัมภาษณ์เชิงลึก

สถานภาพของผู้ตอบสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ปฏิบัติงาน 5-10 ปี วุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา ทุกคนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว ต่อเดือนมากกว่า 8,000 บาท

7.1 คำถามแรงจูงใจต่อการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

7.1.1 ความเหมาะสมต้องการของสิทธิประโยชน์ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ใดที่ไม่จำเป็น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นส่วนใหญ่ว่าสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากต้องการทำงาน ทำหน้าที่เพื่อหมู่บ้านของตนเองมากกว่าที่จะหวังผลตอบแทนส่วนนั้น ในส่วนที่รัฐจัดสรรเงินค่าตอบแทนให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเดือนละ 600 บาท ก็เป็นสิ่งที่สร้างขวัญและกำลังใจในการทำหน้าที่มากขึ้น และส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีสิทธิประโยชน์ใดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไม่ควรได้รับหรือไม่จำเป็น

7.1.2 ความต้องการรับการนิเทศงานและการฝึกอบรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกรายเห็นตรงกันว่ากรนิเทศงานโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยหรือสำนักงานสาธารณสุขอำเภอควรมีการนิเทศงานในพื้นที่การทำงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มากขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันการดำเนินงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต้องประสานงานและทำงานร่วมกับองค์กรอื่นๆในหมู่บ้าน ทำให้ต้องเรียนรู้ร่วมกันมีมากจำเป็นที่ต้องได้รับคำแนะนำและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้น ในส่วนของการอบรม

ก็ควรมีมากขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะการอบรมฟื้นฟูความรู้เพื่อให้ทันกับโรคใหม่ๆที่เกิดขึ้นและสภาพของชุมชนที่เป็นชุมชนเมืองมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการอบรม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใหม่ เพื่อให้มีความพอเพียงกับจำนวนประชากรและครัวเรือนที่เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

7.1.3 สิ่งที่ต้องการความร่วมมือของชุมชนที่มีผลต่อการทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สิ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ต้องการความร่วมมือจากชุมชนมากที่สุดคือ เรื่องการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่น รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือจากชุมชนในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่ เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนทำให้ไม่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน จะสามารถทำหน้าที่ได้ในเวลาเย็น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติการกิจในครอบครัวทำให้ไม่ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติงาน และส่วนใหญ่ต้องการให้ชุมชนมีความตระหนักในการดูแลสุขภาพตนเองและการป้องกันโรคมมากขึ้น

7.1.4 สภาพการทำงานที่ต้องการ/ปรับปรุง/ต้องการความช่วยเหลือ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความต้องการให้ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเนื่องจากปัจจุบันอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีหน้าที่มากต้องดูแลประชาชนประมาณ 15 ครัวเรือนต่อคน ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และปัจจุบันมีโรคอุบัติใหม่อุบัติซ้ำเกิดขึ้นบ่อย ทำให้ต้องทำหน้าที่ควบคุมป้องกันโรคมมากขึ้น ในส่วนของการส่งเสริมสุขภาพก็จะลดลง และหากเพิ่มจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มากขึ้นก็จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีผลดีมากขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในชุมชน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนจะทำให้การทำงานมีความคล่องตัวมากขึ้น การสนับสนุนงบประมาณในการทำงานวิชาการใหม่ ๆ จากหน่วยงานภาครัฐควรมีมากขึ้น

7.1.5 แรงจูงใจด้านภาวะเศรษฐกิจและสังคมต่อการทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าหากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับการยอมรับในบทบาทหน้าที่จากประชาชนและผู้นำในชุมชนมากขึ้นเท่าใดก็จะทำงานได้ดีมากขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้จะรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ทำหน้าที่และพร้อมจะทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงานมากขึ้น เพราะจะเป็นความภาคภูมิใจของครอบครัวที่ได้สร้างประโยชน์ให้กับหมู่บ้าน ในด้านภาวะเศรษฐกิจก็มีส่วนในการที่จะส่งเสริมหรือไม่ส่งเสริมการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหากเศรษฐกิจในครอบครัวดีก็จะทำให้มีกำลังใจและมีเวลาในการทำหน้าที่เพื่อสังคมมากขึ้น ในทางกลับกันหากครอบครัวลำบากก็มีความจำเป็นต้องช่วยครอบครัวในการหาเลี้ยงชีพก่อน ส่วนเงินสนับสนุนที่รัฐจัดให้ไม่ค่อยมีผลกับการทำหน้าที่มากนัก เนื่องจากก่อนหน้านี้ก็ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนอยู่แล้ว แต่หาก

รัฐสนับสนุนเงินมากขึ้นในลักษณะของเงินเดือนและจัดสรรให้ต่อเนื่องก็อาจจะมีผลกับการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขโดยรวมได้เช่นกัน

7.1.6 แรงจูงใจด้านความภาคภูมิใจต่อการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

สิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คือการทำงานสำเร็จลุล่วง ส่งผลให้ชุมชนมีความสุข รองลงมาคือ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่

7.1.7 แรงจูงใจด้านภาวะผู้นำต่อการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต้องมีความเป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว คือ ตนเองและคนในครอบครัว ต้องมีสุขภาพดีก่อนจึงจะเป็นแบบอย่างให้เพื่อนบ้านได้ นอกจากนี้ในการทำงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก็ต้องเป็นผู้นำทั้งทางด้านการคิดและการปฏิบัติเพื่อชักนำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความร่วมมือและปฏิบัติตาม

7.1.8 แรงจูงใจด้านการยอมรับตนเองและการยอมรับนับถือผู้อื่นต่อการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งเห็นว่าในการทำงานต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชนทั้งประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรต่าง การจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีนั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต้องให้การยอมรับนับถือ ทั้งในเรื่องความคิด หน้าที่ของผู้อื่นก่อนจึงจะได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่นเช่นกัน อีกส่วนหนึ่งเห็นว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่รัฐได้กำหนดไว้และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านก็เป็นผู้อาสาเข้ามาช่วยงานด้านสุขภาพของชุมชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องให้เกียรติและความสำคัญกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นลำดับต้น ๆ

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตรับผิดชอบสถานีอนามัยตำบลหงษ์เจริญ สามารถอภิปรายผลการวิจัยและข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีแรงจูงใจโดยรวมระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีแรงจูงใจระดับสูง 5 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การรับการนิเทศงานและการฝึกอบรม สิทธิประโยชน์ที่ได้รับความภาคภูมิใจ การยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่น และภาวะเศรษฐกิจและสังคม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีแรงจูงใจโดยรวมในระดับสูง ได้แก่ กลุ่มระดับการศึกษาจบอนุปริญญา มีแรงจูงใจโดยรวมในระดับสูงมาก กลุ่มเพศหญิง กลุ่มระยะเวลาปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี และ มากกว่า 10 ปี กลุ่มจบปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครอบครัว 5,000 – 8,000 บาทมี โดยมีค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจด้านการรับการนิเทศงานและการฝึกอบรมมากที่สุด และสอดคล้องการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีแรงจูงใจต่อการทำหน้าที่ ด้าน ความเหมาะสมต้องการของสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ สิทธิประโยชน์ใดที่ไม่จำเป็น ส่วนใหญ่เห็นว่า สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความเหมาะสมและไม่มีสิทธิประโยชน์ใดที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไม่ควรได้รับหรือไม่จำเป็น ด้านความต้องการรับการนิเทศงานและการฝึกอบรม พบว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยหรือสำนักงานสาธารณสุขอำเภอควรมีการนิเทศงาน ด้านสิ่งที่ต้องการความร่วมมือของชุมชนที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ คือ เรื่องการสนับสนุนงบประมาณจากท้องถิ่น รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือจากชุมชนในการป้องกันควบคุมโรคติดต่อในพื้นที่

สอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัช พันธุ์อุดม (2548) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ในงานสาธารณสุขมูลฐานของศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายโรงพยาบาลพรหมคีรี นครศรีธรรมราชระดับสูง ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การได้รับการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การได้รับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง การได้ไปศึกษาดูงานสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านอื่น การรับรู้บทบาทของ อสม. ในงาน สสม. และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ การิชิด (2545) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีแรงจูงใจปัจจัยกระตุ้นโดยรวมระดับสูง

จากงานศึกษาพบว่าแรงจูงใจโดยรวมระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจด้านการรับการนิเทศงานและการฝึกอบรมสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรมีการติดตามเยี่ยม นิเทศงานอย่างเหมาะสม ควรให้คำปรึกษา ชี้แนะเมื่อมีปัญหาในการทำหน้าที่ การให้ความรู้เพิ่มขึ้นจากการเยี่ยมนิเทศงาน ควรจัดการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องเหมาะสม จะทำให้การทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แรงจูงใจด้านสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควรได้รับเงินเดือนหรือ

เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน การได้รับการรักษาพยาบาลฟรีทั้งครอบครัวทำให้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านรู้สึกมั่นใจและรู้สึกปลอดภัยเมื่อเกิดการเจ็บป่วยว่าจะได้รับการรักษาเป็นอย่างดี การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทำให้ได้รับความสะดวกในการไปรับการรักษาพยาบาลในสถานบริการของรัฐ การให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่เป็นสิ่งจำเป็น การคัดเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านดีเด่น ทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีกำลังใจในการทำหน้าที่ยิ่งขึ้น นอกจากนี้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีแรงจูงใจด้านความภาคภูมิใจ นั่นคือ ต้องการให้สังคมยกย่องสรรเสริญในการทำหน้าที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความภูมิใจในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเมื่อได้ทำหน้าที่ การทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสร้างเกียรติในสังคม นอกจากนี้แรงจูงใจด้านการยอมรับตนเองและการยอมรับนับถือผู้อื่น แสดงให้เห็นว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความต้องการความมั่นใจในตนเอง ต้องการเป็นผู้มีความสามารถ ต้องการแสดงผลงานให้น่าพึงพอใจ ต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเพื่อนบ้านให้การยอมรับในการทำหน้าที่ อย่างไรก็ตาม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีแรงจูงใจด้านภาวะเศรษฐกิจและสังคม นั่นคือ มีความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจากครอบครัว และการทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ และต้องการให้การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านช่วยทำให้สุขภาพอนามัยของสมาชิกในครอบครัวดีขึ้น

2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีการทำหน้าที่ตามหน้าที่รับผิดชอบโดยรวมระดับปานกลาง โดยมีการทำหน้าที่ในระดับมาก 1 ข้อ คือการเป็นผู้สื่อข่าวสาธารณสุข และมีการทำหน้าที่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การเป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้ การเป็นแกนนำพัฒนางานสาธารณสุขชุมชน และ เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน การทำหน้าที่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ เป็นผู้ให้บริการสาธารณสุข สอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ด้านแรงจูงใจด้านภาวะผู้นำต่อการทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านคือ ต้องมีความเป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว และในการทำงานก็ต้องเป็นผู้นำทั้งทางด้านการคิดและการปฏิบัติเพื่อชักนำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความร่วมมือและปฏิบัติตาม

สอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัช พันธุ์อุดม (2548) เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขในงานสาธารณสุขมูลฐานของศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายโรงพยาบาลพรหมคีรี นครศรีธรรมราช พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขมีการทำหน้าที่ตามบทบาทของ อสม. ในงาน สสม. อยู่ในระดับสูง

จากผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตรับผิดชอบสถานีอนามัยตำบลหงษ์เจริญมีการทำหน้าที่ตามหน้าที่รับผิดชอบโดยรวมระดับปานกลาง น่าเป็นเพราะเขตรับผิดชอบของสถานีอนามัยหงษ์เจริญมีบริเวณกว้าง มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวนมาก แต่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบจำนวนน้อย จากสภาพความไม่สมดุลของการทำงานดังกล่าวอาจมีผลทำให้การทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นไปได้อย่างมีข้อจำกัดและไม่ทั่วถึงทำให้อาสาสมัครไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในทุกด้าน การติดตามการดำเนินงานไม่ต่อเนื่องทำให้การทำงานที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ ส่งผลต่อระดับการทำหน้าที่ระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่ามีการทำหน้าที่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การเป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุข น่าจะมีสาเหตุมาจากปัจจุบันมีโรคติดต่อใหม่ ๆ ที่ติดต่อกันง่ายและเป็นอันตรายถึงชีวิตเกิดขึ้นมากมายหลายโรค ประกอบกับเพื่อนบ้านมีจำนวนมาก และบริเวณกว้างการที่ประชาชนในหมู่บ้านจะมาติดต่อประสานกับสถานีอนามัยเพื่อรับทราบข่าวสารต่าง ๆ ย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นภารกิจจำเป็น และต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง คือ การเป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุข เป็นผู้ประสานงานให้เพื่อนบ้านได้ทราบอย่างทั่วถึงและรวดเร็วโดยเฉพาะการเฝ้าระวังและป้องกันโรคติดต่อที่สำคัญเพื่อให้ทุกคนมีความรู้และสามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย

3. แรงจูงใจโดยรวมมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางในทางบวกกับการทำหน้าที่โดยรวมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยจำแนกแต่ละด้านของการทำหน้าที่ สรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์สูงในทางบวกกับการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุข มีความสัมพันธ์ปานกลางในทางบวกกับการทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดให้ความรู้ เมื่อพิจารณารายด้านของแรงจูงใจกับการทำหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ สรุปได้ว่าแรงจูงใจทุกด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงในทางบวกกับการทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุข แรงจูงใจด้านเศรษฐกิจและสังคม แรงจูงใจด้านความภาคภูมิใจ มีความสัมพันธ์ระดับสูงในทางบวกกับการทำหน้าที่ด้านการเป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดให้ความรู้

สอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัช พันธุ์อุดม (2548) วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขในงานสาธารณสุขมูลฐานของศูนย์สุขภาพชุมชนในเครือข่ายโรงพยาบาลพรหมคีรี นครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานสสม. คือ ความเพียงพอของรายได้ การมีตำแหน่งอื่น ๆ ในหมู่บ้าน การศึกษาปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติงาน ได้แก่ การได้รับการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การได้รับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง การได้ไปศึกษาดูงานสาธารณสุขมูลฐานของหมู่บ้านอื่น การรับรู้บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานสาธารณสุขมูลฐาน การได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์

กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงาน สสม. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 งานวิจัยของนภการณ์ พานิช (2545) วิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานของชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขระดับอำเภอ จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า การได้รับสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับอำเภอและระดับจังหวัดมีสัมพันธเชิงบวกกับการปฏิบัติงานในการดำเนินงานของชมรมฯรวมทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ดาวน์ วาลิเรีย (Dawn, 2008) ศึกษาวิจัยเรื่องอาสาสมัครชาวออสเตรเลียในภาคสุขภาพ : สาเหตุของการลาออกของอาสาสมัคร พบว่า แรงจูงใจและลักษณะของงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงาน และลักษณะของงานที่มีความหนัก ผลตอบรับ และความเป็นมิตร มีความสัมพันธ์กับข้อสัญญาขององค์กร

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจที่ควรนำมาใช้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตรับผิดชอบสถานีอนามัยตำบลหงษ์เจริญเพื่อให้ทุกคนร่วมกันการทำหน้าที่ครอบคลุมทุกบทบาทหน้าที่ คือ แรงจูงใจด้านความภาคภูมิใจ แรงจูงใจด้านภาวะเศรษฐกิจและสังคม และด้านการยอมรับตนเองและการยอมรับนับถือผู้อื่น นั่นคือ ควรยกย่องสรรเสริญการทำหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน การสร้างความภูมิใจในการทำประโยชน์ให้แก่สังคม ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าและมีเกียรติในสังคมเมื่อได้ทำหน้าที่ นอกจากนี้ควรพัฒนาความรู้ ความสามารถให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความมั่นใจในการทำหน้าที่ ส่งเสริมให้เป็นผู้มีความสามารถเปิดโอกาสให้แสดงผลงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเพื่อนบ้านให้การยอมรับในการทำหน้าที่อย่างใดก็ตาม ควรมีการส่งเสริมรายได้ที่ได้รับ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากครอบครัว และแก้ปัญหาการทำหน้าที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ และการดูแลสุขภาพอนามัยของสมาชิกในครอบครัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ดีขึ้น

จากบทบาทที่สำคัญของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนในการเตรียมความพร้อมให้อาสาสมัครสาธารณสุขด้วยการอบรม การพัฒนาความรู้ ความสามารถให้อาสาสมัครด้วยเพื่อให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แล้วจากผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่มีต่อการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตรับผิดชอบสถานีอนามัยหงษ์เจริญ ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญอีกประการที่ต้องคำนึงในการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานอยู่ตลอดเวลาคือการสร้างสิ่งจูงใจที่เหมาะสมเพื่อเป็นแรงจูงใจให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทำหน้าที่ของตนอย่างมีความสุข เต็มใจ เต็มที่ และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมกันอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ อาจสรุปเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ และการวิจัยต่อไปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. หน่วยงานหรือผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรด้านการสาธารณสุขมูลฐาน
2. ควรมีการตอบสนองความต้องการของอาสาสมัครเพื่อให้อาสาสมัครมีแรงจูงใจ ในการทำหน้าที่มากขึ้น
3. หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องควรนำข้อมูลใช้ในการพัฒนาระบบงานสาธารณสุขมูลฐาน
4. การพัฒนาแรงจูงใจที่เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาระดับการทำหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขให้มากขึ้น
5. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร มีการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ด้านสาธารณสุข คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร มีการนิเทศและติดตามงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
6. ควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครมีส่วนร่วมในงานสาธารณสุขมูลฐานอย่างจริงจัง และอยู่ในรูปของหมู่คณะหรือชมรมมีจุดประสงค์การดำเนินงานที่ชัดเจน
7. มีการยกย่อง ประกาศเกียรติคุณให้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขที่ทำงานดีเด่น และชื่นชมในความสำเร็จของอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาแรงจูงใจกับกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไปเช่น ผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นต้น
2. ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาแรงจูงใจ